

18. 9. 93

SV. GREGOR

Naj tudi to izve prihodnji rod

Kakor da bi nastajala knjiga iz kamnitih listov, tako se iz tedna v teden pojavljajo na slovenskih pokopališčih spominske plošče. Na dolгих seznamih naštevajo medvojne in povojne žrtve boljševisistične revolucije.

Tudi župnija Sv. Gregorja bo tej »kamniti« knjigi v nedeljo, 19. septembra 1993, dodala list, na katerem bodo imena 68 žrtev rdeče revolucije.

Slemena, drugo ime za gregorsko faro, obsegajo 24 vasi. Večina nima več kot po tri ali štiri hiše. Pred vojno so v teh vaseh živele številne družine, neredke z deset ali več otroki. Potem je prišla vojna, z njo pa križev pot tudi za Slemence. Končal se je z zadnjima postajama v Kočevskem rogu in v Teharjah.

Jeseni 1941 so slemenske družine sprejele medse trideset beguncev, ki so pribežali pred Nemci. Med njimi je bil prvi Slovenec - komunist. Član partije je postal še v ruskem ujetništvu, kjer se je navzel idej rdečega oktobra. V skupini je bil tudi po vojni znan slovenski komunist in funkcionar ter še nekateri drugi. Takoj so se povezali s peščico domačinov, ki so se prav tako navduševali nad komunističnimi idejami in začeli med ljudmi širiti komunizem. Večinoma zelo verni Slemenci se jim niso odzivali, ker so iz literature predobro poznali zločinskost komunizma v Rusiji. Komunistične begunce je po nekaj mesecih bivanja v Slemenih vzela noč. Ko so komunisti videli, da nimajo uspeha, so začeli z bolj ali manj odkritim terorjem zastraševati ljudi.

Prvi umor se je zgodil 20. aprila 1942. Istega dne zvečer je likvidator V. Prebil-Abi v vasi Krnče med večerjo ubil še 50-letnega Jožeta Zabukovca, očeta sedmih otrok. Abi je zagrozil, da je na seznamu še šestnajst Slemencev. Doletela jih bo enaka usoda kot Jožeta Zabukovca, če ne bodo začeli sodelovati z OF. Grožnja Italijanov iz Velikih Lašč, da bodo v primeru, če komunisti še koga ubijejo, ustrelili terence, ki so jih sumili za ta uboj, pa je to preprečila. Jožetu Zabukovcu je pokojni Franci Strle očital ovaduštvo. V resnici pa je šlo za vse kaj drugega: nekateri, ki so posredno sodelovali pri uboju, so si že delali načrte, kako si bodo po končani vojni razdelili njegovo posestvo.

2. julija 1942 sta bila v gozdu v bližini svoje hiše ubita zakonca Ana in Jože Pečnik iz Grebenja. S tem umorom, tudi ta je bil izvršen po nalogu OF, so se lovskemu čuvaju Jožetu Pečniku maščevali divji lovci.

25. julija 1942 so tudi Slemenci doživljali italijansko ofenzivo, znano pod imenom roška. Kolona več tisoč dobro oboroženih italijanskih vojakov se je pomikala po cesti proti So-

dražici. Ko je čelo klone prišlo do gregorskega pokopališča, so ga iz varne razdalje in zavetja gozda napadli štirje partizani ter se potem razbežali. Kljub temu, da pri Italijanih ni bilo žrtev, so v treh bližnjih vaseh - Andolu, Krnčah in Sv. Gregorju aretirali štirinajst moških. Pri gregorski cerkvi so jih postavili ob zid, da bi jih ustrelili. Le domači župniki France Krumpestar je kleče prosil Italijane, naj tega ne storijo. S svojim življenjem je jamčil, da so vsi aretirani nedolžni. Le njemu se lahko zahvalimo, da obsodba ni bila izvršena. Aretirane so nato odpeljali v Ribnico, od tam pa kot prve internirance na otok Rab. Po štirih mesecih so bili po številnih prošnjah, med katerimi je bila tudi prošnja škofa Rožmana, izpuščeni.

Ker komunisti niso prenehali s terorjem, so se slemenski fantje in možje oktobra 1942 organizirali v vaške straže. Z nastankom vaških straž se je komunistični teror nekoliko unesel.

Gregorska postojanka vaških straž se je po kapitulaciji Italije umaknila na Veliki Osolnik, kjer naj bi z nekaterimi drugimi vaškimi stražami branili turjaški grad. Po očitni partizanski premoči so se 15. septembra vdali. Partizani so jih z zvijačo razdelili na dve skupini, na tiste, ki so bili v vaških stražah do nedelje pred 8. septembrom, in na tiste, ki so k njim pristopili prej. Prvo skupino so mobilizirali v partizane, drugo (bilo jih je 24, med njimi 9 Slemencev) pa so še istega dne pobili pri osolniški cerkvi. Vsi mobilizirani so se po partizanskem porazu pri Cerknici vrnili domov in se kasneje priključili domobrancem.

V noči na 5. december 1943 je 14. divizija požgala gregorsko osnovno šolo, v kateri se je rodil Janez E. Krek, in gregorski prosvetni dom. V nedeljo, 5. decembra, so morali ljudje po prvi maši ostati na partizanskem mitingu, na katerem je govoril in opravičeval požig tudi Karel Destovnik Kajuh. (Vrsto let po vojni so morali učitelji, ki so poučevali slemenske otroke, učiti, da je šola in prosvetni dom požgal okupator.)

V začetku leta 1944 so partizani po Slemenih spet izvajali rekvizicije. Navodila, kje naj rekvirirajo, so večinoma dobivali od domačih terencev. Sledila je nekajmesečna navzočnost partizanskih brigad, dokler ni prišla k Sv. Gregorju domobranska posadka. Ta je ostala tam vse do maja 1945. Takrat se je skupaj z mnogimi domačini umaknila na Koroško.

Njihova pot je enaka poti drugih slovenskih domobrancev. Mnoge so Angleži izročili partizanom, ti pa so jih nato pobili v Rogu ali v Teharjah. Redki so preživeli in se vrnili domov, nekateri pa so z drugimi Slemenci odšli v Kanado, ZDA in Argentino, kjer so pognali nove korenine.

Gregorska fara je pred vojno štela nekaj čez šesto duš. Državljanska vojna pa je to število več kot zdesetkala. Skupno je bilo ubitih 76 Slemencev. Le osem tistih, ki so bili na »pravi strani«, so priznali za žrtve, 68 pa je bilo zamolčanih.

Vrsto let po vojni so bila Slemena drugorazredni kraj. Komunistična vladavina ni dovolila, da bi se gospodarsko razvijala.

Ciril Jaklič